

รายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัย พ.ศ. 2548

มัทนา ศรีกระจำัง (Mattana Srikrachang)

ชื่อโครงการ : การศึกษานิเวศวิทยาการกระจายพันธุ์ และติดตามประเมินสถานภาพของสัตว์ป่าสงวนและหายากใกล้สูญพันธุ์เพื่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพของประเทศไทย

ชื่อโครงการย่อย : สัตว์ป่าในเขตป่ากันชน(ทุ่งแฝก)ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง แนวทางการอนุรักษ์ความหลากหลายของสัตว์ป่า และการใช้ประโยชน์เพื่อชุมชน (Wildlife in Buffer Zone Forest (Thung Fak) of Huai Kha Khaeng Wildlife Sanctuary Approach of Conservation of Wildlife Diversity And Utilization of Community)

ผู้ดำเนินโครงการวิจัย :

1. มัทนา ศรีกระจำัง	นักวิทยาศาสตร์ 7ว	หัวหน้าโครงการ
2. วียดา แจ่มจำัญญ	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป	ผู้ร่วมโครงการ
3. ปานเทพ ธารสนธยา	ผู้ช่วยนักวิจัย	ผู้ร่วมโครงการ
4. ประสงค์ บุญจันทร์	ผู้ช่วยนักวิจัย	ผู้ร่วมโครงการ

หน่วยงานที่รับผิดชอบ : กลุ่มงานวิจัยสัตว์ป่า

สถานที่วิจัย : เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง

วัตถุประสงค์ :

1. ศึกษาชนิดและจำนวนสัตว์ป่าในเขตป่ากันชน (ทุ่งแฝก) ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง
2. เพื่อศึกษาความหนาแน่นของประชากรสัตว์ป่าที่สำรวจพบ
3. เพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์ความหลากหลายของสัตว์ป่า และการใช้ประโยชน์ของชุมชน

วิธีการศึกษา :

1. เส้นสำรวจแบ่งออกเป็นสองพื้นที่คือ บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง (ทุ่งแฝก) และในสวนที่เป็นป่าชุมชน หรือพื้นที่กันชน เส้นสำรวจที่วางขึ้นทั้งหมด 6 เส้น ตามแนวเหนือ – ใต้ เส้นสำรวจที่ 1 และ 2 ระยะทางเส้นละ 2 กิโลเมตร เส้นสำรวจที่ 3 และ 4 ระยะทางเส้นละ 6.5 กิโลเมตร เส้นสำรวจที่ 5 ระยะทาง 7 กิโลเมตร เส้นสำรวจที่ 6 ระยะทาง 6 กิโลเมตร ระยะทางรวมทั้งหมด 30 กิโลเมตร โดยใช้ตัวถนนเป็นเส้นสำรวจหลักแล้ววางเส้นสำรวจตั้งฉากออกจากถนนทางซ้ายและขวา โดยระหว่างเส้นสำรวจแต่ละเส้นห่างกัน 1 กิโลเมตร

2. เดินสำรวจเก็บข้อมูล โดยการตรวจนับกองมูลทั้งหมดที่พบในแต่ละเส้นสำรวจ เมื่อพบกองมูลทำการวัดระยะตั้งฉากจากกองมูลถึงเส้นสำรวจ สภาพกองมูล ตำแหน่งบนเส้นสำรวจ ชนิดป่า และบันทึกข้อมูลลงในตารางบันทึกข้อมูลทั้งหมด

3. วิเคราะห์ความหนาแน่นของกองมูล ด้วยโปรแกรม ELEPHANT (Daeson และ Dekker, 1992) ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของ Line Transect Method (Burnham และคณะ, 1980)

4. คำนวณความหนาแน่นประชากรจากสูตร $D \times y = r \times d$ เมื่อ

D = ความหนาแน่นประชากร (ตัว/พื้นที่)

y = อัตราการถ่ายมูลสัตว์ (กอง/ตัว/วัน)

r = ความหนาแน่นกองมูล (กอง/พื้นที่)

d = อัตราการสลายตัวของกองมูล (/วัน)

การดำเนินงาน :

1. ได้เริ่มทำการสำรวจและเก็บข้อมูล โดยแบ่งเป็นสองช่วงฤดูได้แก่ ฤดูฝนทำการสำรวจตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2547 และฤดูร้อนทำการสำรวจตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2548

2. การวิเคราะห์ข้อมูลถึงปัจจุบันมีข้อมูลผลการศึกษาเฉพาะในช่วงฤดูฝน ส่วนข้อมูลในช่วงฤดูแล้งอยู่ในขั้นของการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อการสรุปรวมข้อมูลฤดูฝนและฤดูแล้งตามลำดับ

3. การสำรวจและเก็บข้อมูลยังต้องมี การสำรวจการใช้ประโยชน์จากป่าของชุมชนโดยรอบบริเวณทุ่งแฝก เพื่อสรุปและวิเคราะห์ว่าชุมชนโดยรอบป่าสามารถมีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ป่าหรือไม่ต่อไป โดยจะทำการสำรวจเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มิถุนายน – กันยายน พ.ศ. 2548

ผลการศึกษา : ในช่วงหน้าฝน

1. ความหนาแน่นประชากรสัตว์ป่าจากการนับกองมูล

ผลการศึกษาสัตว์ป่าในเขตป่ากันชน (ทุ่งแฝก) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่บางชนิดที่พบ ได้แก่ ช้าง วัวแดง กวางป่า เก้ง และหมูป่า

ผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นกองมูลของสัตว์ป่าชนิดต่างๆ ที่พบ ภายในพื้นที่ศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1.1 ช้าง ผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นกองมูลช้างป่า ภายในพื้นที่ศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ย 261.898 กองต่อตารางกิโลเมตรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนปานกลาง (%CV เท่ากับ 46.19) ความหนาแน่นประชากรช้างป่ามีค่าเฉลี่ย 0.16 ตัวต่อตารางกิโลเมตร (รายละเอียดในตารางที่ 1)

1.2 วัวแดง ผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นกองมูลวัวแดง ภายในพื้นที่ศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ย 1871.638 กองต่อตารางกิโลเมตรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนค่อนข้างต่ำ (%CV เท่ากับ 22.92) ความหนาแน่นประชากรวัวแดงมีค่าเฉลี่ยค่อนข้างสูง 3 ตัวต่อตารางกิโลเมตร(รายละเอียดในตารางที่ 1)

1.3 กวางป่า ผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นกองมูลกวางป่า ภายในพื้นที่ศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ย 283.799 กองต่อตารางกิโลเมตรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนค่อนข้างต่ำ (%CV เท่ากับ 29.13) ความหนาแน่นประชากรกวางป่ามีค่าเฉลี่ย 0.4 ตัวต่อตารางกิโลเมตร (รายละเอียดในตารางที่ 1)

1.4 เก้ง ผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นของมูลเก้ง ภายในพื้นที่ศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ย 25.744 กองต่อตารางกิโลเมตรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนค่อนข้างสูง (%CV เท่ากับ 66.98) ความหนาแน่นประชากรเก้งมีค่าเฉลี่ย 0.05 ตัวต่อตารางกิโลเมตร (รายละเอียดในตารางที่ 1)

1.5 หมูป่า ผลการวิเคราะห์ความหนาแน่นของมูลหมูป่า ภายในพื้นที่ศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ย 7.614 กองต่อตารางกิโลเมตรโดยมีค่าสัมประสิทธิ์ความแปรปรวนสูง (%CV เท่ากับ 117.93) (รายละเอียดในตารางที่ 1)

ตารางที่ 1. สรุปข้อมูลการวิเคราะห์กองมูลของสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่บางชนิด ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง (เขตพื้นที่ป่ากันชน)

ชนิดสัตว์	จำนวนเส้นสำรวจ	ระยะทางสำรวจ (กิโลเมตร)	จำนวนกองมูล ที่พบ (กอง)	ความหนาแน่น (กอง/ตารางกิโลเมตร)	CV. (%)
ช้าง	6	30	49	261.898	46.19
วัวแดง	6	30	312	1871.638	22.92
กวางป่า	6	30	103	283.799	29.13
เก้ง	6	30	8	25.744	66.98
หมูป่า	6	30	5	7.614	117.93

